

Brüssel, 6. november 2024
(OR. en)

14733/24

CULT 97
EDUC 400
AUDIO 96
JEUN 268
DIGIT 214
RECH 473

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Raamatukogude roll meediapädevuse arendamisel – Poliitiline mõttevahetus

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi koostatud taustteave, et selle alusel pidada 25.–26. novembril 2024 hariduse, noorte, kultuuri ja spordi nõukogus poliitiline mõttevahetus.

Raamatukogude roll meediapädevuse arendamisel

Poliitiline mõttevahetus

Hariduse, noorte, kultuuri ja spordi nõukogu istung 26. novembril 2024

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu kultuurivaldkonna töökavas aastateks 2023–2026¹ tunnistatakse raamatukogude muutuvat ühiskondlikku rolli, eelkõige kirjaoskuse edendamisel kogu Euroopas. Raamatukogud ei ole üksnes raamatute hoidlad; need on olulised kogukonna kaasamise, demokraatliku osalemise ja haridusalase arengu platvormid, mis pakuvad mitmesuguseid teenuseid. Kesksel kohal selles rollis on raamatukogude panus meediapädevuse arendamisse, mis on üha digitaalsemas ja infoküllastunud maailmas muutunud pakiliseks vajaduseks.

COVID-19 pandeemia tõi esile raamatukogude kui oluliste kogukonnakeskuste tähtsuse, kui liikumispiirangute ajal kohandusid need osutama nii füüsilisi kui ka digitaalseid teenuseid. Raamatukogud jätkasid juurdepääsu pakkumist usaldusväärsele teabele, olles väärinfo vastu võitlemisel väga olulised liitlased – ülesanne, mis on endiselt olulisem kui kunagi varem. IFLA-UNESCO rahvaraamatukogude manifesti (2022)² kohaselt peavad raamatukogud toimima elukestva õppe ja meediapädevuse hõlbustajatena, andes kodanikele vahendeid, mida nad tänapäeva keerukas mediakeskkonnas navigeerimiseks vajavad.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01))

² IFLA: Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja -asutuste Liit, <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/>

Kultuurivaldkonna töökavas aastateks 2023–2026 märgitakse ka, et avatud koordineerimise meetodi tööühik peaks aastatel 2024–2025 käsitlema raamatukogusid, et täiendavalt uurida nende rolli kultuurielus osalemise ja oskuste arendamise suurendamisel ning mitte ainult kirjaoskuse, vaid ka sotsiaalse kaasatuse ja demokraatia laiendamise toetamisel. Lisaks korraldatakse Euroopa Nõukogu ja EBLIDA suunistes³, et raamatukogupoliitikal on oluline roll demokraatliku, hästi informeeritud, õiglase, kestliku, sidusa ja kaasava ühiskonna edendamisel.

2. PEAMISED KÄSITLEMIST VAJAVAD VÄLJAKUTSED

Meediapädevuse arendamine on üks olulisemaid väljakutseid, millega tänapäeva ühiskond silmitsi seisab, sealhulgas Euroopas. Väärinfo ja desinformatsioon levivad kiiresti, millele sageli aitavad kaasa digiplatvormid ja killustatud meediamaastik. Kuna meediatehnoloogia areng on kiire, peavad inimesed formaalse hariduse käigus omandatud oskusi pidevalt ajakohastama. Raamatukogudel on tänu oma usaldusväärsele staatusele ja kogukondades välja kujunenud esindatusele ainulaadne positsioon olla vahendajaks kodanike ja nende ees seisva tohutu hulga teabe vahel. Nad saavad seda teha, pakkudes koolitusi, korraldades haridusprogramme ja andes vahendeid, mis suurendavad teadlikkust meedia tarbimisest ja loomisest. Raamatukogud võivad seega toimida multifunktsionaalsete kogukonnaõppekeskustena, samal ajal toetades elukestvat õpet.

³ EBLIDA: Euroopa Raamatukogu-, Informatsiooni- ja Dokumentatsiooniassotsiatsioonide Büroo, <https://www.eblida.org/News/2022/Council-of-Europe-EBLIDA-Guidelines-on-Library-legislation-and-policy-in-Europe-en.pdf>

Selle potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks tuleb siiski käsitleda mitmeid raamatukogudega seonduvaid olulisi väljakutseid:

- Lüngad meediapädevuse alases hariduses: Digitehnoloogia kiire areng tähendab, et meediapädevuse programme tuleb korrapäraselt ajakohastada, et need oleksid jätkuvalt asjakohased. Raamatukogud peavad pakkuma koolitusprogramme ja tegema kättesaadavaks vahendid, mis mitte ainult ei õpeta meedia põhioskusi, vaid toetavad ka formaalharidust, eelkõige mis puudutab analüütilist mõtlemist, usaldusväärsete allikate kindlakstegemist, meedia kallutatuse mõistmist, veebiplatvormidel navigeerimist turvalise veebikogemuse saamiseks, sisu loomise oskusi, demokraatlikku osalust ja teabe eetilist kasutamist. Raamatukogud teenindavad mitmesuguseid kasutajaid lastest eakateni, kelle meediapädevuse oskused on erineval tasemel. Seega on oluline pakkuda meediapädevuse kohandatud programme, et vastata eri ühiskonnarühmade vajadustele.
- Taristu ja rahastamine: Kuigi paljud raamatukogud on üle läinud digiteenustele, mõjutavad taristu erinevused – eriti maa- ja äärepoolsetes piirkondades – nende tõhusust elementaarse meediapädevuse edendamisel. Nende erinevuste kaotamiseks ja ressurssidele juurdepääsu taseme ühtlustamiseks kõigis piirkondades on väga oluline piisav rahastamine. Meediapädevuse programmide laiendamisel on oluline roll partnerlustel koolide, akadeemiliste ringkondade, tehnoloogiaettevõtete, muude asjaomaste erasektori ettevõtete, sihtasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Väliste eksperditeadmiste ja ressursside võimendamine võib aidata meediapädevuse algatusi laiendada, et jõuda laiema auditooriumini, pakkuda sihipäraseid teadmisi ja töötada välja kohandatud õppekavad.
- Raamatukogutöötajate oskuste arendamine: Raamatukogud ei saa edendada meediapädevuse oskusi investeerimata oma inimressurssidesse. Raamatukogutöötajad vajavad pidevat koolitust, et olla kursis tehnoloogia arenguga ja nende kogukondade muutuvate vajadustega, kellele nad teenust pakuvad. Nende oskuste arendamine on äärmiselt oluline selle tagamiseks, et raamatukogutöötajad saavad kodanikke tänapäeva digitaalses infokeskkonnas navigeerimisel juhendada.

3. ARUTELUKÜSIMUSED

Eesistujariik palub ministritel uurida ja jagada oma mõtteid selle kohta, kuidas raamatukogud saavad parandada ühiskonna meediapädevuse oskusi, tuginedes järgmistele küsimustele:

- Raamatukogude roll: *Kuidas saavad raamatukogud laiendada oma meediapädevuse programme, et parandada inimeste meediapädevust ja kriitilise lugemise oskust, aitamaks neil paremini toime tulla digiajastu väljakutsetega (nt desinformatsioon internetis, kiusamine ja vaenukõne internetis, süvavõltsingud)?*
- Kvaliteetsete teenuste osutamiseks vajalikud ressursid: *Milliseid partnerlusi näiteks akadeemiliste ringkondade, tehnoloogiaettevõtete ja organisatsioonidega tuleks pidada esmatähtsaks, tagamaks, et raamatukogudel oleksid jätkuvalt ajakohastatud teadmised, mida ühiskond üldiselt vajab, ja millised ELi tasandi algatused võiksid selle eesmärgi saavutamisele kaasa aidata?*
- Raamatukogutöötajate omandatavad oskused: *Milliseid konkreetseid oskusi on raamatukogutöötajatel vaja, et suurendada oma suutlikkust õpetada meediapädevust ja edendada kriitilist mõtlemist raamatukogude kasutajate seas?*

